

BOEKAANKONDIGING.

Robert H. Ivy. Applied Anatomy and
Oral Surgery For Dental Students. W. B.
Saunders Co. Philadelphia en London.
1911; 280. p.p.; 58 fig.; f 4.50.

Dit werkje beoogt in korte woorden de specieele ontleedkunde en heelkunde samen te vatten, voor zoo verre deze voor den student in de tandheelkunde van belang zijn. Het kan dus geenszins de grootere werken over ontleedkunde, algemeene heelkunde en mondheelkunde vervangen.

Wat korthed betreft beantwoordt het geheel aan de eischen, welke aan een compendium gesteld kunnen worden. Alle onderwerpen worden echter zoo oppervlakkig en zoo weinig onderling samenhangend behandeld, dat de inhoud den lezer over het algemeen slechts feitenkennis bijbrengt, die niet ver boven een encyclopedische wijsheid uitkomt. In het eerste gedeelte wordt de anatomie van een deel van hoofd en hals beschreven, geheel los van het overige lichaam: de zenuwen van het hoofd zonder samenhang met het centrale zenuwstelsel, de bloedvaten zonder samenhang met het hart. De beschrijving zelf is overigens zeer duidelijk, evenals de illustratie.

De groote beperking der stof, die bijna overal tot tekortkomingen leidt, blijkt vooral in het tweede gedeelte, waarin de schrijver tevens inzichten verkondigt, die wel geen algemeenen bijval zullen vinden. Bij de bespreking der plaatselijke gevoelloosmaking noemt schrijver slechts cocaïne en eucaïne. Van de gebruikelijke bijvoeging van adrenaline wordt geen gewag gemaakt. Hij veroordeelt onvoorwaardelijk de lokale anaesthesie voor tandextractie, als zijnde gevaarlijk, 1° omdat de te extraheeren tand meestal omgeven is door geïnfecteerd weefsel en injectie ter plaatse tot verspreiding der infectie, zelfs tot necrose aanleiding

kan geven, 2° omdat de vloeistof zoo gemakkelijk geabsorbeerd wordt en toxisch werkt, 3° omdat nabloeding dikwijls optreedt.

Schrijver houdt zich dan ook niet bezig met een beschrijving van de toxische werking en van de middelen om deze te voorkomen of te genezen.

De regionale anaesthesie wordt merkwaardigerwijze in het geheel niet genoemd in een werkje over mondchirurgie, die juist aan deze injectiemethode zoo veel te danken heeft.

Bij de bespreking der narcose had m. i. de perorale intubatie niet mogen ontbreken.

De tumoren worden kort behandeld; de tandcysten zelfs zóó kort, dat anderhalve regel voor de beschrijving voldoende zijn en voor de therapie volstaan wordt met te vermelden, dat de tand getrokken, de vloeibare inhoud verwijderd en de zak geëxtirpeerd wordt.

De wortelpuntresectie komt er zeer ongenadig af. Waar de wortelpunt ten deele necrotisch is geworden zou de wortelpuntresectie slechts zelden tot genezing van het chronische absces leiden: de tand dient getrokken te worden. Gelukkig heeft de ervaring het ons anders geleerd.

De hazenlipoperatie wordt slechts met een paar woorden aangeduid zoodat de lezer onkundig wordt gelaten van de vele daartoe aangegeven methoden.

Ik heb slechts op enkele punten gewezen, om aan te toonen, dat dit boekje in vele opzichten te kort schiet. Voeg ik hier nog aan toe, dat het geschreven is vóór den oorlog en dus ten opzichte van de behandeling aan wonden en kaakfracturen niet up to date is, dan meen ik duidelijk genoeg te hebben doen uitkomen, dat dit werkje door de tegenwoordige studenten in de tandheelkunde slechts onder de noodige reserve kan worden aanvaard.

LOUIS FRANK.

H. E. Radasch. Manuel of anatomy. Philadelphia. Saunders and Co. 1917 f 9.90

Wanneer men, erkennende dat »there are numerous and excellent anatomies« het gaat ondernemen een anatomieboek van beperkten omvang te schrijven, zooals H. E. Radasch dit in zijn manuel of anatomy aankondigt, dient men de ontleedkunde te beheerschen of minstens te kennen. Dit nu is met dezen schrijver niet het geval. Niet alleen dat hij de anatomie niet beheerscht, hij kent geloof ik ook geen anatomie. Het boek, dat op het eerste gezicht en bij vluchtig doorbladeren een aangenamen en niet ongunstigen indruk maakt, mede door de goede, aan het werk van Sobotta en Mc Murrich ontleende afbeeldingen, wemelt, zooals bij nauwgezette studie blijkt, van onnauwkeurigheden en onjuistheden. Wanneer men afziet van taalkundige fouten, als *arteria carotidis* en *carotis dexter* en *sinister*, *arteria innonoma*, *frenum*, en dergelijke en deze op rekening stelt van eene vluchtige correctie van de drukproef, blijft er in elk hoofdstuk nog zooveel over, dat ik het boek, hoezeer het mij ook spijt telkens weer eene ongunstige kritiek te moeten leveren, onvoorwaardelijk moet afkeuren. Enkele voorbeelden. De syndesmosen worden niet tot de *syn-* doch tot de *diarthrosen* gebracht. Bij de spieren behandelt de schrijver eenvoudig alles door elkaar. Tot de gezichtsspieren behooren b.v. ook de oogspieren, de tong, de *pharynx*. Het hart wordt geïnnerveerd door den *N. accessorius*, de *arteria maxillaris externa* eindigt bij den mond, de thymus behoort tot het vaatstelsel, de neusholte boven het *vestibulum* is het olfactieve deel, de beschrijving van het buikvlies geeft absoluut geen goede voorstelling daarvan, bij de maag wordt over klieren zelfs niet gesproken, evenmin wordt iets gezegd omtrent den bouw van lever of nier. De schrijver kent de indirecte descendeerende baan heel goed, met 6 neuronen en drie kruisingen. Zoo zou men kunnen voortgaan, doch ik meen genoeg te hebben gezegd om

mijn conclusie te herhalen: ik acht het een niet aan te bevelen boek. Beter een »voliminous excellent anatomy« dan een beknopt prul.

A. J. P. v. D. BROEK.

James K. Young. Handbook of anatomy.
(fifth. ed. 154 engr. 422. p.p. f 5.50.) 1917.
Philadelphia. F. A. Davis Company.

Het boekje onder bovenstaanden titel, dat, zooals trouwens de schrijver zelf in een tweeden titel zegt, een compendium is, en niet veel boven het begrip repetitorium uitgaat, onderscheidt zich in zekeren zin gunstig van de tot nu toe door mij aangekondigde boeken op anatomisch gebied in zooverre, dat de in dit boek vermelde feiten in het algemeen genomen juist zijn. Wel is waar is het niet zoo heel moeilijk om een reeksje minder juiste of min of meer foutieve uitingen van den schrijver te verzamelen, bijvoorbeeld over de beenontwikkeling, de indeeling van gewrichten, de dwarsgestreepte spiervezels, het bloed enz. maar ik geloof, dat die aan een algemeen Amerikaansche soort slordigheid, misschien ook gebrek aan literatuurstudie moeten worden toegeschreven. Het komt mij voor, dat er in dit boek veel vertaald werk zit; is deze veronderstelling juist, dan zouden de onjuistheden ook op een minder goede taalkennis kunnen berusten, gevoegd misschien bij de mogelijkheid, dat de schrijver uit andere Amerikaansche boeken heeft geput, die nu in het algemeen ook niet zoo erg goed blijken te zijn. Zoolang wij naast boekjes als dit nog goede repetitorien bezitten kan ik het niet voor gebruik aanbevelen.

A. J. P. v. D. BROEK.

E. Faesch. *Kiefermessungen an Idioten.*
Academisch proefschrift te Zürich. 1917.

De metingen en statistieken van Faesch, waarmee hij de aetiologie van kaak- en tandanomalieën tracht nader te brengen, lijken mij belangrijk genoeg om er iets van in ons tijdschrift mee te deelen.

De schrijver onderzocht een groot aantal idioten van uiteenlopenden leeftijd, echter meest jonge patienten, omdat deze nog de meest volledige gebitten bezitten. Bij een dergelijk onderzoek in Zwitserland immers stuit men niet alleen bij idioten, maar natuurlijk ook bij normale menschen op een groote moeilijkheid: de zeer sterke cariesfrequentie in dat land. In gevallen, waarbij tanden ontbraken werden dan ook geen metingen verricht, terwijl melkgebitten zooveel mogelijk buiten beschouwing bleven om den moeilijk te berekenen groefactor uit de gevonden maten te elimineeren.

Faesch mat nu bij 112 idioten de hoogte, breedte en lengte van het verhemelte en maakte van de verkregen getallen uitgebreide tabellen, die hij vergeleek met getallenlijsten van 112 normale menschen, bij wie dezelfde afmetingen volgens dezelfde meetmethode door hem bepaald waren. Een nauwkeurige meetwijze leek hem noodzakelijk, nadat anderen als Buser en Bloch reeds op de groote fouten gewezen hadden, die men bij dimensieschattingen van het verhemelte maken kan.

Als basisvlak voor zijne metingen nam schrijver in navolging van zijne voorgangers een vlak, dat de kauwvlakken der bovenkaakstanden beslaat. Onder de verhemeltehoogte verstaat hij dan den afstand van het hoogst gelegen punt van het harde verhemelte tot dat vlak. (Dat hoogste punt ligt vrij geregeld tusschen de eerste molaren). Als maatstaf voor de verhemeltelengte nam hij den afstand van de mesio-incisale hoeken der middelste snijtanden tot het punt

dat met de projectie der spina nasalis posterior op het basisvlak samenvalt. De breedte van het verhemelte werd van middelpunt tot middelpunt der kauwvlakken van praemolaren en eerste molaren bepaald. Behalve een passer voor het meten der breedte gebruikte schrijver den door Buser gewijzigde palatometer van Siebenmann voor het bepalen van hoogte en lengte. Het instrument voor de hoogtebepaling lijkt mij eenvoudig en nauwkeuriger dan dat voor de lengte.

Faesch vond nu, dat het verhemelte van idioten i. h. a. lager, breder en korter is dan dat van normale menschen. De verschillen zijn echter gering. Zoo vond hij als gemiddeld verhemeltehoogte bij idioten 19,0 m.M. en bij normalen 19,4 m.M. Het gemiddeld hoogteverschil bedroeg dus slechts 0,4 m.M.; het gem. lengteverschil was nog kleiner: 0,1 m.M., terwijl het gem. breedteverschil 1,5 m.M. tusschen de eerste praemolaren en 0,6 m.M. tusschen de eerste molaren bedroeg. Het is de verdienste van Faesch deze kleine verschillen, die zonder nauwkeurige metingen zeker niet aan den dag gekomen waren, gevonden te hebben.

Ook maakte de schrijver nog berekeningen voor 12 patienten, wier psychische afwijkingen op stoornissen der interne secretie berustten, n.l. cretinisme, mongolisme en myxoedeem. In deze gevallen was het verhemelte veel lager, breder en korter dan bij andere idioten. (Ook Kingsley had bij cretins groote, breede kaken gevonden.) Jammer, dat deze statistiek van Faesch slechts 12 patienten omvat. Toch meent hij te mogen aannemen, dat de karakteristieke verhemelteafwijkingen bij idioten (lager, breder en korter) vooral en in versterkte mate bij idiotie met gestoorde interne secretie te vinden zijn. Dat feit duidt er dan ook op, dat de genoemde afmetingsanomalieën van het verhemelte samenhangen met afwijkingen van het systeem der interne secretie.

In een volgend gedeelte over »Kiefer- und Zahnanomalien« heeft Faesch uitgebreide statistieken verzameld over het

frequentieverschil van deze abnormiteiten bij 140 idioten en 140 normale menschen. Bij de idioten vond hij evenals vroegere onderzoekers (Kingsley, Mayrhofer) een belangrijk grooter aantal diastemen; trouwens deed het lage, breede verhemeltetype dit reeds vermoeden. Gedrongen tandstelling zag hij daarentegen bij beide categorieën ongeveer evenveel malen. Bij de cretins hadden de »Lückengebisse« verreweg de meerderheid boven de »Pressgebisse«. (benamingen van Mayrhofer). Opvallend waren voorts de frequentieverschillen bij asymmetrische en zadelbogen, rachitische kaken, diepe beet, progenie en uranoschisma; de idioten vertoonden deze afwijkingen vaker dan normale menschen. Faesch noteerde ook meer anomalieën van den enkelen tand bij idioten; vooral rotaties. De hypoplasie trad sterk op den voorgrond. Waar nu ook de rachitische kaakvorm meer bij idioten dan bij normalen voorkomt, zou men kunnen meenen, dat hypoplasie in verband staat met rachitis. Dit betwijfelt Faesch, evenals Fleischmann, Erdheim en Preiswerk, die den invloed van rachitis op het dentine niet ontkennen, maar de hypoplasie van het glazuur in verband brengen met stoornissen der interne secretie. Ten slotte vond de schrijver nog vele afwijkingen van de doorbraak en tandwisseling bij idioten en ook voor deze gevallen neemt hij in navolging van Mayrhofer en von Kutschera samenhang aan met abnormale interne secretie.

Faesch vond dus meer kaak- en tandanomalieën bij idioten dan bij normale menschen en hij veronderstelt hier evenals bij de afwijkingen van de verhemelteafmetingen verband met de interne secretie. Al konden eenige onderzoekers zooals Erdheim, Preiswerk en Kranz door hun dierexperimenten tandafwijkingen teweegbrengen, toch is 't van den schrijver wel wat ver gezocht de interne secretie met groote waarschijnlijkheid voor vele gebitsanomalieën verantwoordelijk te stellen. We dienen hier de resultaten van verder onderzoek af te wachten.

Het proefschrift van Faesch, dat licht tracht te verspreiden in de nog duistere aetiologie van gebitsanomalieën met inwendige oorzaken, dient echter wel gelezen te worden. Voor belangstellenden zij vermeld, dat zijn werk ook verscheen in de »Schweizerische Vierteljahrsschrift für Zahnheilkunde« 1917, Nr. 3.

KATTENBURG.